

uvodi vodoravne poteze prozora, duboke lođe i krovne terase, a u unutrašnjosti donosi nova funkcionalna prostorna rješenja: zgrade u Draškovićevoj ul. 47 (1932), Pavletićevoj ul. 14 (1934), Marinkovićevoj ul. 5 (1937), Šubićevoj ul. 23 (1937), Krajiškoj ul. 11 (1939), Buconjićevoj ul. 18 (1939). Modro obojena uredsko-stambena osmerokatnica Napretkove zadruge u Gajevoj ul. 1 (1936) — tada najviša u gradu — i danas je svojim originalnim eliptoidnim oblikom i nazubljenim završetkom istaknuti urbanistički motiv Zagreba.

Planićev se obiteljske kuće iz 30-ih godina odlikuju raznovrsnim i nekonvencionalnim rješenjima, njegovanjem hortikulture te funkcionalno oblikovanim ugrađenim namještajem: kuća za četiri obitelji na Kozarčevim stubama 2 (1931), kuća na Jabukovcu 22 (1932), vlastita kuća s ateljeom u Kukuljevićevoj ul. 62 (1932), »okrugla« vila kružne osnove na Gornjem Prekrižju 30 (1935), dvojna kuća u Nazorovoj ul. 54 (1936), »minimalna« kuća u Radničkom dolu 62 (1936), kuća u Zamenhoffovoj ul. 17 (1937), kuće na Lašćinskoj cesti 23a (1937) i Davoru 6 (1933).

Nakon 1945. gradi hidrometeorološku stanicu u Sisku (1954), rudarski internat u Varaždinu (1958), dječji vrtić u Komiži (1964) i upravnu zgradu »Elektroprivrede« u Čakovcu (1968). U obiteljskim kućama iz toga razdoblja jače naglašava regionalne arhitektonske značajke u oblikovanju i izboru građevnoga materijala, ovisno o području u kojemu projektira. Ističu se obiteljske kuće u Andrijevićevoj ul. 6 (1965), Novakovoj ul. 31 (1966) i na Tuškancu 21 (1968) u Zagrebu te kuće u Pisarovini (1959), Novome Vinodolskom (1973) i Jadranovu (1974).

U nizu interpolacija, dogradnji i pregradnji, P. je uspijevaostvariti jedinstvo novoga i staroga, dosljedno primjenjujući načela moderne arhitekture. Ističu se interpolacija novogradnje unutar historicističkoga niza u Jurjevskoj ul. 21 (1931), dogradnja secesijske zgrade u Palmotićevoj ul. 27 (1939) u Zagrebu, ugradnja Fakulteta za informatiku u potkrovlje baroknoga samostana u Varaždinu (1975), proširenje samostanskoga kompleksa u Mariji Bistrici (1969), ugradnja pjevališta u crkvi Sv. Marije u Zadru (1980).

Višestruko iskustvo moderne arhitekture 20-ih godina — od funkcionalističkoga do organskoga idioma — povezo je P. već poč. 30-ih godina na izrazito originalan način u kreativnu sintezu. Najvažniji Planićevi projekti iz te faze, kao i oni iz poslijeratnoga razdoblja koje odlikuje specifična interpretacija regionalizma, antologijska su djela moderne hrv. arhitekture.

BIBL.: *Arhitektura i društvo*, Almanah savremenih problema, 1932; *Progres graditeljstva*, Građevinski vjesnik, 1932, 1; *Nešto o arhitekturi*, Književnik, 1932, 3; *Problemi arhitekture*, ibid., 1933, 1; *O savremenom graditeljstvu*, Almanah savremenih problema, 1933; *O graditeljstvu*, Omladina, 1933, 3; *Obiteljske kuće*, Građevinski vjesnik, 1934, 4; *O ugrađenoj najamnoj kući*, ibid., 1934, 5; *Tomislavov dom HPD na Sljemenu*, ibid., 1935, 8; *Dva pisma o stanovanju*, Zagreb 1936; *Treće pismo o stanovanju*, Plin, 1938; *O nacionalnom stilu u graditeljstvu*, Napredak (kalendar), 1937; *O naprednijem graditeljstvu sela*, ibid., 1939; *Danas letimo ipak drugačije*, ČIP, 1978, 10; *Kultura stanovanja*, Osijek 1985.

LIT.: *V. Potočnjak*, Arhitektura u Hrvatskoj od 1888—1938, Građevinski vjesnik, 1939, 4—5. — *S. Gomboš*, Moderna arhitektura u Hrvatskoj, Jugoslavija (Beograd), 1955, 11. — *R. Ivančević*, Tradicija koja obavezuje, 15 dana, 1963, 11. — *Isti*, Moderna arhitektura — nepriznata umjetnost (I—V), Telegram, 8. III, 12. IV, 3. V i 17. V 1968. — *Isti*, Stjepan Planić, Telegram, 28. VI 1968. — *B. Gagro*, Zemlja naspram evropske umjetnosti između dva rata, ŽU, 1970, 11—12. — *Zemlja* (katalog), Zagreb 1971. — *D. Venturini*, Zvezdane godine stambene izgradnje, Arhitektura, 1976, 156—157. — *R. Ivančević*, Postoji li autorsko pravo arhitekata?, Vjesnik, 27. XI. 1979. — *Isti*, Uvijek prepoznatljiv trag, ČIP, 1980, 12. — *Isti*, Planićev krug olovkom, ŽU, 1981, 31. — *Ž. Čorak*, U funkciji znaka, Zagreb 1981. — *T. Premrl*, Stjepan Planić, graditelj Zagreba, Iz starog i novog Zagreba, VI, Zagreb 1984. — *Isti*, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1989. R. Ič.

PLANIĆ-LONČARIĆ, Marija, povjesničarka umjetnosti (Zagreb, 29. III. 1933 — 22. III. 1992). Diplomirala povijest umjetnosti i povijest u Zagrebu 1958. gdje je i doktorirala 1975 (*Planirana izgradnja na području Dubrovačke Republike*, Zagreb 1980). Asistentica na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu 1961—81, od 1981. radila u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Istraživala je urbanistički razvoj gradova u Hrvatskoj. Bila je voditeljica projekata Umjetnička topografija Hrvatske — Koprivnica i Povijest naselja i oblikovanje prostora Hrvatske.

BIBL.: *Zidine Stona*, Arhitektura, 1977, 160—161; *Primjeri seoske stambene i gospodarske arhitekture na Pelješcu*, Prilozi — Dalmacija, 1980 (Fiskovićev zbornik, I); *Organizacija prostora grada Koprivnice do 19. stoljeća*, Radovi IPU, 1984, 8; *Umjetnička topografija Koprivnice* (katalog), Koprivnica 1984; *Izgradnja grada do sredine 19. stoljeća*, u knjizi: Koprivnica — grad i spomenici, Zagreb 1986; *Organizacija prostora — urbanizam*, u katalogu: Zlatno doba Dubrovnika, Zagreb 1987; *Zajednički prostori stambenih zona srednjovjekovnog Dubrovnika*, Radovi IPU, 1988—89, 12—13; *Ceste, ulice i trgovi srednjovjekovnog Dubrovnika*, Prilozi — Dalmacija, 1990; *Ston u 15. i 16. stoljeću*, u katalogu: Likovna kultura Dubrovnika u 15. i 16. stoljeću, Zagreb 1991.

S. PLANINIĆ, Četiri bijela

LIT.: *R. Ivančević*, In memoriam. Marija Planić-Lončarić i istraživanje prostora, Radovi IPU, 1992, 16. — *Z. Vujčić*, Bibliografija dr. Marije Planić-Lončarić, ibid. R.

PLANINIĆ, Srećko, slikar (Mostar, 20. VI. 1939). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1964 (M. Tartaglia). Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića 1965—68. i voditelj restauratorsko-konzervatorskih radova u gledalištu HNK u Zagrebu 1968/69. U početku slika kompozicije u duhu geometrijske apstrakcije, u kojima su svi elementi (kugle, polukugle, kvadrati) građeni čistom bojom. Nakon 1977. radi optičko-kinetičke slike naglašene dinamike i ritmičkih oblika (*Transmissioner*, 1980; *Tako to biva*, 1981). Potkraj osamdesetih god. opredjeljuje se za figuraciju žive kromatike (*Lom*, 1988; *Otudenost*, 1989). — Samostalno je izlagao u Rovinju (1964, 1965) i Zagrebu (1971, 1976, 1977, 1981, 1986, 1992). Bavi se crtežom i ilustracijom.

LIT.: *M. Baričević*, Srećko Planinić (katalog), Zagreb 1977. — *V. Bužančić*, Srećko Planinić (katalog), Zagreb 1981. Ma. B.

PLANINŠEK, Bruno, industrijski oblikovatelj (Zagreb, 27. VI. 1930). Završio Akademiju za primijenjenu umjetnost u Zagrebu 1955. Kao dizajner u tvornici RIZ-u (1964—80) oblikovao je televizijske i radijske prijamnike, gramofone, pojačala, električne kućanske strojeve. Bavi se i arhitekturom, oblikovanjem ambalaže i reklamnom grafikom. Njegov se izraz odlikuje jednostavnošću oblikovne misli i jasnoćom poruke. — Samostalno izlagao u Zagrebu, Beogradu, Parizu, Tbilisiju i Torinu. Ma. B.

PLASTOVO, selo S od Skradina. Na položaju Baščine otkrivene su ruševine prostrane rim. zgrade, a nedaleko od grobišne crkve Sv. Nikole ostaci starokršć. crkve i namještaja. Kraj kuća Urukalo pronađeni su ulomci dvaju glag. natpisa i nekoliko srednjovj. keramičkih posuda. Na tome su mjestu uočeni i ostaci ant. zgrada te veći broj grobova.

LIT.: *J. Vajs*, Dva kamena odlomka pisana oblom glagoljicom u kninskom muzeju, SHP, 1904, 1. i 2, str. 5—10. Z. Gu.

PLAŠKI, selo u Lici. Eparhijska pravosl. crkva Vavedenja Bogorodice pregrađena je 1906. u duhu historicizma; očuvani su barokni dio svetišta i donji dio zvonika (1733). Ikonostas je naslikao I. Tišov 1907. Kraj crkve je jednokatni kasnobarokni eparhijski dvor. — Iz Plaškoga potječe stećak s uklesanim reljefima (sunce, mjesec, zvijezda, mač, štit), koji je sada u Zagrebu (Opatička 18). — J od Plaškoga na brdu nalaze se ruševine srednjovj. grada Frankopana, koji je napušten 1592.

LIT.: *J. Brunšmid*, Kameni spomenici, VjHAD, 1912. — *Gj. Szabo*, SG. — *A. Horvat*, O stećcima na području Hrvatske, HZ, 1951, 4. — *V. Borčić*, Zbirka ikona Odjela Srba u Hrvatskoj Povijesnog muzeja Hrvatske, Zagreb 1974. — *A. Horvat*, Između gotike i baroka, Zagreb 1975. A. Ht.

PLAT, zaselak na otoku Cresu. Razvio se iz pastirskoga stana. Romanička jednobrodna crkva Sv. Augustina, s izbočenom polukružnom apsidom, presvođena je gotičkim šiljasto-bačvastim svodom.

LIT.: *B. Fučić*, Izvještaj o putu po otocima Cresu i Lošinju, Ljetopis JAZU, 1949, 55, str. 66. — *Isti*, Apsyrtides, Mali Lošinj 1990.

PLAVNO, selo S od Knina. U pov. se ispravama spominje od 1423, osobito njegovi feudalci Bojničići i Berkovići. Na više položaja nalaze se

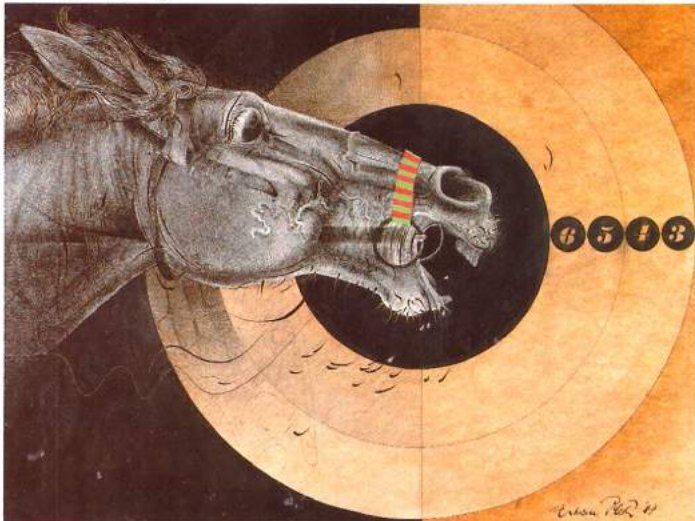
PLEHAN, slika Đ. Sedera

ostaci utvrđenih prapov. naselja. U predjelu Međine uočeni su tragovi ant. zgrada (vjerojatno naselje iz rim. doba). Na Đurića groblju pronađeni su fragmenti ranokršć. (ulomci pluteja, imposta i pilastra) i dijelovi starohrv. crkv. kamenog namještaja (kapiteli, ulomci pluteja, pilastra, greda i zabata) s bogatim pleternim ukrasom. Nađeni su dijelovi natpisa, među njima jedan s Kristovim imenom. Na položaju Starčevića njive nađeni su rim. i starohrv. grobovi, a na Brežinama starohrv. grobovi s nakitom. U Plavnu je pronađen i ulomak istočnogotske fibule (VI. st.). Najveće groblje — starohrv. i srednjovj. sa stećcima — nalazi se na položaju Đurića groblja i okolnim česticama. Tu je pronađeno dosta nakita (uglavnom naušnica), potom oružje i oruđe. Nad gudurum Tukleča nalaze se ostaci srednjovj. utvrde, tzv. Turske kace, građene u više navrata.

LIT.: S. Gunjača, *Tiniensia archaeologica—historica—topographica*, I. i II, SHP, 1958, 6, str. 124—162 i 1960, 7, str. 7—18. — D. Jelovina, *Starohrvatske nekropole*, Split 1976. — Z. Gu.

PLAVŠIĆ, Dušan, publicist i kolekcionar (Vinkovci, 23. IV. 1875 — Zagreb, 18. XII. 1965). Studirao je na Trgovačkoj akademiji u Beču. Bio je bankovni ravnatelj u Zagrebu; 1901—06. živio u Sarajevu. Jedan je od glavnih sudionika hrv. likovne moderne. Sudjelovao je u pokretanju časopisa »Mladost« (1898) i »Život« (1900), organiziranju Hrvatskoga salona i izdavanju istoimene publikacije. Objavljivao je rasprave o problemima moderne umjetnosti i prikaze o hrv. umjetnicima (V. Bukovac, R. Frangeš-Mihanović, M. Rašica, F. Kovačević) u »Savremeniku«, »Hrvatskoj knjizi« i drugim periodičima. Bio je izaslanik na Izložbi umjetnosti i umjetnog obrta naroda Austro-Ugarske Monarhije u Petrogradu (1899/90), gdje je u časopisu »Iskustvo hudožestvenaja promyšlenost« tiskao studiju o hrv. umjetnosti. God. 1919. izabran je za predsjednika Hrvatskoga društva umjetnosti. Posjedovao je vrijednu zbirku umjetnina: djela hrv. umjetnika, poglavito slike i grafike (F. Quiquerez, N. Mašić, V. Bukovac, C. Medović, Lj. Babić, M. Uzelac, I. Meštrović), plastiku iz rim-

Z. PLEŠE, *Velika nagrada*

skoga doba, slike venecijanske škole i predmete umj. obrta. Djela iz nje-gove zbirke nalaze se u zagrebačkim galerijama i zbirkama.

BIBL.: *Secession*, Slavonische Presse, 1898, 244; *Moderna umjetnost i izložba društva hrvatskih umjetnika u Zagrebu*, Sloboda, 26. I. 1899; *Petrogradska izložba*, Život, 1900, 5; *Hrvatski umjetnički pokret*, Nada (Sarajevo), 1902, 5—11; *Izložba Društva umjetnosti u Zagrebu 1902*, ibid., 1902, 19—21; *Historijat osujećene umjetničke izložbe u Sarajevu*, Svjetlo, 1904, 44.

LIT.: V. Lunaček, *Hrvatske privatne zbirke*, Savremeni, 1915, 7—8. — S. Marijanović, *Fin de siècle hrvatske Moderne*, Osijek 1990. — V. Fo.

PLAZZERIANO, Marta, keramičarka (Osijek, 5. V. 1904 — 16. XII. 1992). Studirala 1922—24. na Akademiji u Zagrebu (T. Krizman, H. Juhn) i 1924—26. na keramičkoj školi u Teplicama u Češkoj; 1928. usavršava se u Berlinu (O. Douglas-Hille, L. Gries). God. 1926. prakticira u manufakturi porculana u Sèvresu, a 1930—33. u tvornici kamenine u Frankfurtu na Odri. Radi dekorativnu i uporabnu keramiku jednostavnih oblika, u tehnici terakote i fajanse, uz primjenu tonskih ocaklina. Kreirala je niz velikih vaza, amfora, zdjela i sl. kao ukras različitih arhit. objekata (u Zagrebu, na Brijunima). Samostalno izlagala u Zagrebu.

LIT.: O. Klobučar, *Moderne kroatiscie Keramik* (katalog), Wien 1956. — S. Staničić, *Suvremena hrvatska keramika* (katalog), Zagreb 1984. — M. Baričević, *Marta Plazzeriano* (katalog), Zagreb 1988. — Ma. B.

PLEHAN, franjevački samostan, oko 10 km JJ od Dervente. Neoromanička crkva sagrađena 1898. po nacrtima J. Vančaša; strop je oslikao M. Antonini. U unutrašnjosti crkve, obnovljenoj nakon 1980, nalazila su se djela F. Kršinića, Z. Grgića, Đ. Sedera, I. Šiška, V. Michielija, Ž. Janeša, F. Šimunovića; u prezbiteriju su bili vitraji I. Dulčića, a na pročelju vitraji Đ. Sedera. — Samostan je podignut 1932. prema projektu K. Paržika. Samostanska Umjetnička zbirka sadržavala je više od 550 umjetnina, pretežno na teme Krista i Evanđelja (Meštrović, Gecan, Šulentić, Kljaković, Rački, Medović, Kregar, Becić, Šimunović). Crkva i samostan srušeni su u ratu 1992.

LIT.: M. Karamatić, *Suvremena sakralna umjetnost na Plehanu*, Marulić, 1984, 4. — Franjevci Bosne i Hercegovine na raskršću kultura i civilizacija (katalog), Zagreb 1988. — R.

PLEŠE, Nada, grafičarka (Prezid, 4. IV. 1897 — Zagreb, 20. XII. 1973). Diplomirala je na Akademiji u Zagrebu 1920; specijalizirala grafiku u Berlinu 1924. Bavila se primijenjenom umjetnošću, ilustriranjem medicinskih publikacija te izradom igračaka. Sudjelovala je na Prvoj izložbi jugoslavenske grafike u Lavovu (1927) i na izložbama grupe »Djela« u Zagrebu (1955, 1960) i Beogradu (1956).

PLEŠE, Zoran, slikar (Zagreb, 23. VII. 1937). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1963. Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića 1963—68. U svojim slikama i crtežima u duhu nadrealizma i nove figuracije destruirao oblike i govori o egzistencijalnim dramama i sukobima (*Satisfakcija*, 1964; *Strah*, 1969; *Homo eroticus*, 1978). U prizorima iz gradske svakodnevice oslobađa kolorit do zvučnih, ekspresivnih vrijednosti (*Ekološka kataklizma*, 1978). U posljednje vrijeme slika i crta životinje (pse i konje), minuciozno oblikujući anatomiju (*Grayhound*, 1990). Samostalno je izlagao u Zagrebu (1968, 1978, 1991). Bavio se restauratorskim radom, voditelj obnove HNK (1967—69) i Starogradske vijećnice u Zagrebu (1970—71). Bavio se i grafičkim oblikovanjem te ilustriranjem knjiga.

LIT.: I. Zidić, *Nadrealizam i hrvatska likovna umjetnost* (katalog), Zagreb 1972. — M. Baričević, *Zoran Pleše* (katalog), Zagreb 1978. — Ista, *Zoran Pleše* (katalog), Zagreb 1991. — Ma. B.

PLEŠIVICA, selo SZ od Jastrebarskog. Srednjovj. župna crkva Sv. Jurja dograđivana je 1668. i 1760. Osim kasnobaroknih oltara (glavni iz 1791) u crkvi je nadgrobni spomenik Ivanu Hrvoju i Evi Dreffell, prikazanima u domaćoj nošnji (oko 1680). Kapela Sv. Franje Ksaverskoga uz groblje ima tlocrt u obliku trolista i kupolu; građena je 1737—56.

LIT.: M. Schneider, O epitafiju Ivana Hrvoja i Eve Dreffell u Plešivici, *Bulletin JAZU*, 1959, 3. — Đ. Cvitanović, *Sakralna arhitektura baroknog razdoblja*, I, Zagreb 1985. — M. Kruhek, *Graditeljska baština karlovačkog Pokuplja*, Karlovac 1993. — A. Ht.

PLETIKOS, Silvio, slikar (Pula, 1. V. 1921). Studirao slikarstvo u Milanu (A. Guglielmi) i u Zagrebu; pohađao spec. tečaj zidnoga slikarstva. Bio je lik. pedagog u Istri. Od 1961. živi u Brazilu (Santa Catarina). U početku slika ekspresionistički, poslije se približava sezanizmu i kubizmu (*Crna ruka*, 1975). U novijim djelima preoblikuje i interpretira egzotične motive, ispunjene nadrealnim ugođajima (*Snovi*, 1980; *Nepoznata rijeka*, 1988). — Samostalno izlagao u Puli, Blumenau, Florianopolisu, Joinvilleu i Ribeirão Pretu. Bavi se grafikom.